گفت‌وگوی «جوان» با سردار علی ناظری مدیر مسئول انتشارات فاتحان

کتاب دفاع مقدس باید به شناساندن انسان‌های جنگ متعهد باشد

■ علیرضا محمدی

نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، امسال در حالی برگزار شد که آمارها نشان می‌دهد توجه عموم مردم به کتاب‌های حوزه دفاع مقدس روندی رو به رشد داشته است. در واقع در ۴۰ سالگی انقلاب، ادبیات حوزه مقاومت و پایداری به چنان بالندگی رسیده که در فضای ادبی کشورمان حرف‌های زیادی برای گفتن داشته باشد. نشر فاتحان وابسته به سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه و بسیج یکی از انتشاراتی‌های تخصصی در حوزه دفاع مقدس است که در دهمین سال فعالیتش کتاب‌های ارزشمندی با محوریت جنگ تحمیلی منتشر کرده است. در گفت‌وگویی که با سردار علی ناظری مدیر مسئول نشر فاتحان انجام دادیم، با چون و چون فعالیت‌های این انتشاراتی و همین طور مشکلات پیش روی نشر کتاب بیشتر آشنا شدیم.

گفت‌وگوی ما زمانی صورت می‌گیرد که به تازگی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران را پشت سر گذاشته‌ایم، در یک خبر خواندم که شما ۹۶ عنوان کتاب به نمایشگاه برده بودید، چه میزان از این کتاب‌ها چاپ اول بودند؟

۱۲ عنوان از کتاب‌هایی که امسال عرضه کردیم چاپ اول بودند. ضمن اینکه کتاب‌های شاخص انتشارات فاتحان مثل سرباز سال‌های ابری یا کتاب عباس دست‌طلا هنوز هم بین عموم مردم از اقبال خوبی برخوردار هستند. اگر اخبار را دنبال کرده باشید امسال در نمایشگاه کتاب ۷۰ هزارتایی شدن کتاب عباس دست‌طلا را جشن گرفتیم.

عرضه ۱۲ عنوان کتاب چاپ اول آن‌هم برای رویدادی مثل نمایشگاه کتاب کم نیست؟

اتفاقاً یکی از انتقادهای اصلی مراجعه‌کنندگان به غرفه ما نیز همین موضوع بود. متأسفانه یک‌سری مشکلات مثل گرانی کاغذ یا مشکلات ساختاری و... باعث شد نتوانیم کتاب‌های جدید بیشتری به مخاطبان عرضه کنیم. یک نمونه مصداقی‌اش را عرض کنم که امسال ابومهدی مهندس فرمانده حشدالشعبی عراق به غرفه ما آمده بود. ایشان کتاب «بچه‌های حاج‌قاسم» را برداشت و از بنده پرسید جلد دومش است؟ پاسخم منفی بود چون در حال حاضر همان جلد اول را منتشر کرده‌ایم. خواستم کتاب را به ایشان هدیه بدهم که گفت قبلاً آن را خوانده است. خب این موضوع برای ما ناراحت‌کننده است که نتوانیم انتظارات مخاطبان را برآورده کنیم. یک نکته در همین خصوص عرض کنم که ما سال گذشته ۱۸ عنوان کتاب در رابطه با شهدای قشر کارگر آماده کردیم که به خاطر مشکلاتی مانند گرانی کاغذ هنوز نتوانسته‌ایم منتشرشان کنیم.

بحث گرانی کاغذ الان بحث روز است. تا جایی که رهبری هم در این خصوص تذکراتی به دست‌اندرکاران داده‌اند.

بله ما هم با آن دست به گریبان هستیم. همین ۱۲ عنوان کتاب چاپ اولی که امسال در نمایشگاه عرضه کردیم با کمک و همکاری اتحادیه ناشران کشور و موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس صورت گرفت. معمولاً ما کتاب‌های‌مان را در تیراژهای ۳هزار نسخه چاپ می‌کردیم اما امسال کتاب‌های‌مان را با تیراژ یک هزار نسخه چاپ کردیم و از طرفی روی قطع و اندازه‌شان هم ملاحظاتی را رعایت کردیم تا هزینه‌ها کاهش یابد. اگر می‌خواستیم به سبک و سیاق معمول پیش برویم هزینه‌ها حداقل سه یا چهار برابر بیشتر می‌شد.

عناوین کتاب‌های شما را که مرور می‌کردم، متوجه شدم بیشتر خاطره‌محور هستند. برخی از منتقدان توجه بیش از حد به خاطره‌نگاری را برای کتاب‌های حوزه دفاع مقدس یک آفت می‌دانند.

تاریخ دفاع مقدس بیشتر یک تاریخ شفاهی برگرفته از روایت رزمندگان یا خانواده شهدا و ایثارگران است که غالباً به شیوه خاطره‌گویی و خاطره‌نگاری بیان می‌شود اما ما در نشر کتاب‌های‌مان سعی کرده‌ایم صرفاً به خاطره‌نگاری بسنده نکنیم. همین ۱۲ کتاب چاپ اولی که به نمایشگاه بردیم، داستان بلند هستند. از طرفی تعداد قابل توجهی از کتاب‌های فاخری که توسط فاتحان انتشار یافته، اصول و قواعد یک رمان یا داستان بلند را به خوبی رعایت کرده‌اند. مرحوم کاوه بهمن به سفارش نشر فاتحان یک رمان بلند با محوریت زندگی روحانی شهید حجت‌الاسلام قنوتی نوشته است که در آن تمام تکنیک‌ها و تاکتیک‌های رمان‌نویسی را لحاظ کرده است. یا آقای بایرامی در خصوص نگارش زندگینامه داستانی شهید کاظمی همین روند را در پیش گرفته است.

یک رویکردی که در برخی از انتشاراتی‌های فعال در حوزه دفاع مقدس مشاهده می‌شود، توجه به شهدا یا رزمندگان اقشار مختلف است. خود شما هم در صحبت‌های‌تان به انتشار کتاب شهدای ورزشکار یا کارگر و... اشاره کردید. این رویکرد چه فوایدی دارد؟

پرداختن به نقش مردم در دفاع مقدس یکی از رویکردهای اصلی ما در نشر فاتحان است. اگر بخواهیم بحث را باز کنیم، یک سؤال کلی مطرح می‌شود که اصلاً مردم چه کسانی هستند؟ در پاسخ می‌گوییم همین اقشار مختلف اعم از بازاریان، ورزشکاران، کارگران، دانشجویان، بانوان و... مردم را تشکیل می‌دهند. در یک تخمین می‌توانیم ۲۰ الی ۲۵ قشر را مشخص کنیم که در جامعه ماهیت خاص خود را دارند ودر مناسبات اجتماعی تأثیرگذار هستند. اینها به طیفی از رنگ‌ها تشبیه می‌شوند که به‌هم تنیده می‌شوند و رنگ سفید تشکیل می‌دهند. ما به این رنگ سفید مردم می‌گوییم. در حوزه کاری‌مان این طیف‌های صنفی و قشری را به اشکال مختلف تقسیم کرده‌ایم. چنانچه در جامعه نیز این تقسیمات دیده می‌شود. مثلاً در دانشگاه یک بخش اساتید هستند، یک بخش دانشجوها و یک بخش هم در سیستم اداری هستند. ما در تقسیم‌بندی‌مان وقتی می‌خواهیم شهدا یا رزمندگان اقشار مختلف را سوژه کتاب‌ها قرار بدهیم حتی برای نقش کارمندان دولت در جنگ نیز حوزه‌ای را اختصاص داده‌ایم و یک تعداد کتاب در همین خصوص کار شده است. بنابر این پرداختن قشری به مقوله دفاع مقدس چون تکه‌های پازلی است که از مجموع آنها می‌توان به نقش مردم در دفاع مقدس پرداخت.

توجه به یک قشر خاص در مقوله جنگ می‌تواند معایبی هم داشته باشد. مانند اینکه مورد توجه عموم مردم قرار نگیرد.

هر کس می‌تواند بیاید و از این کتاب‌ها استفاده کند. مثلاً کتاب عباس دست‌طلا، قهرمانی دارد که یک صافکار ساده بود، بیشتر به قشر اصناف و بازاریان می‌خورد، اما تاکنون ۲۴ بار تجدید چاپ شده و از هر قشری مخاطب دارد اما در حالی که مخاطب عام هم از این کتاب‌ها بهره می‌برد، مخاطب خاص هر قشر بیشتر می‌تواند با شهدای قشر خودش ارتباط برقرار کند. یک نمونه‌اش رمان روایت نیم روز بیست و چهارم در خصوص روحانی شهید شریف قنوتی است که مرحوم کاوه بهمن آن را به نگارش درآورده است. من این کتاب را به رئیس حوزه علمیه قم دادم و از ایشان درخواست کردم هم خودشان بخوانند و هم در اختیار طلبه‌ها قرار دهند تا متوجه شوند یک طلبه مثل شهید قنوتی قبل و بعد از انقلاب برای اعتلای نظام اسلامی چه سختی‌هایی کشیده است. در یاسوج، در سپیدان، در کوه‌های بلند در حالی که برف از سر و رویش بالا می‌رفت، حضور می‌یافت و به رسالتش عمل می‌کرد. طلبه امروزی وقتی این کتاب را می‌خواند متوجه می‌شود کجای کار ایستاده است. اینکه باید فقط در شهرها بماند و نهایتاً امامت جماعت یک وزارتخانه را برعهده بگیرد، یا اینکه می‌تواند از الگوی قهرمان کتاب روایت نیم روز بیست و چهارم پیروی کند، سؤالی است که به حتم یک طلبه با خواندن این کتاب با آن روبه‌رو می‌شود.

امسال توجه شما به شهدای کدام اقشار معطوف است؟

امسال به نقش عشایر و دانش‌آموزان در دفاع مقدس می‌پردازیم. در خصوص عشایر یک غفلت صورت پذیرفته است. به‌رغم حضور پرشوری که در دفاع مقدس داشتند، جوان نسل حاضر کمتر با شهدا یا فرماندهان و رزمندگان عشایر آشنایی دارد. لذا سعی کرده‌ایم در کتاب‌هایی که ان‌شاءالله به زودی منتشر می‌کنیم به این روند بپردازیم و شهدای عشایر و دانش‌آموز را به عموم مردم و نسل جوان بیشتر معرفی کنیم.

به نظر می‌رسد جای شهدای مدافع حرم در میان کتاب‌های نشر فاتحان خالی باشد.

نگاه اصلی ما به مقطع دفاع مقدس است. حتی انقلاب را هم سعی کرده‌ایم کمتر به آن وارد شویم. این حرف من منافی بزرگی و زحمات شهدای مدافع حرم نیست. بلکه یک جور تقسیم کاری بین ما و سایر همکاران در انتشاراتی‌های دیگر صورت گرفته است. ما توجه خودمان را به بحث دفاع مقدس معطوف می‌کنیم و دیگر دوستان هم مدافعان حرم و مباحث دیگر را پوشش می‌دهند.

یک نویسنده جوان که علاقه‌مند به قلم زدن در حوزه دفاع مقدس است، چطور می‌تواند با شما همکاری کند؟

اول باید خط و مشی ما را بداند و طبق آن قلم بزند. همین مثال شهدای مدافع حرم یک نمونه خوب است که ذکر شد. خیلی از نویسندگان جوان به ما مراجعه می‌کنند که کارهای خوبی در خصوص مدافعان حرم نوشته‌اند. من خودم به شخصه آنها را به سایر همکارانی که می‌شناسم معرفی می‌کنم تا برای چاپ کتاب‌شان با این نویسندگان جوان همکاری کنند.

در این ۱۰ سال که از فعالیت نشر فاتحان می‌گذرد چند کتاب منتشر کرده‌اید. چه کتاب‌هایی را برای خواندن به نسل جوان معرفی می‌کنید؟

بیش از ۲۰۰ عنوان کتاب منتشر کرده‌ایم و اکنون کتاب هم آماده نشر داریم. در خصوص کتاب‌های شاخص می‌توانم به عباس دست‌طلا، سرباز سال‌های ابری، مهتاب خین یا ۱۰ جلد کتاب روایتگری اشاره کنم که سال ۸۹ به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران نیز شناخته شد. کتاب دختری کنار شط هم از کتاب‌های خوبی است که انتشارات فاتحان افتخار دارد آن را به حوزه فرهنگ و ادبیات کشور معرفی کرده است. خوب است اینجا به نکته‌ای اشاره کنم؛ موضوعی که می‌تواند مورد استفاده همکاران تازه‌کار یا جوان‌تر ما هم قرار بگیرد. در سال‌های اولی که تازه شروع به کار کرده بودیم، روی جلد و شکل ظاهری کتاب توجه ویژه‌ای داشتیم. مثل جلد خاص کتاب سرباز سال‌های ابری که بعد از گذشت چندین سال مورد توجه دوستداران کتاب و کتابخوانی قرار دارد اما متأسفانه بعدها این حس زیباشناختی را در کمتر در کتاب‌های‌مان لحاظ کردیم. به نظر من علاقه‌مندان و دغدغه‌مندان حوزه دفاع مقدس می‌توانند محتوای ارزشمند کتاب‌های‌شان را با شکل و جلد بهتری ارائه دهند تا آن طور که شایسته است مورد توجه قرار گیرند.

> بیش از ۲۰۰ عنوان کتاب منتشر کرده‌ایم و اکنون حدود ۴۰ عنوان کتاب هم آماده نشر داریم. در خصوص کتاب‌های شاخص می‌توانم به عباس دست‌طلا، سرباز سال‌های ابری، مهتاب خین یا ۱۰ جلد کتاب روایتگری اشاره کنم که سال ۸۹ به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران نیز شناخته شد

سخن پایانی؟

حضرت امام در انقلاب و دفاع مقدس توجه خاصی به نقش مردم داشتند. اگر خوب نگاه کنیم می‌بینیم این مردم بودند که بار اصلی جنگ را به دوش کشیدند. بر همین اساس در نشر فاتحان سعی کرده‌ایم یک نگاه مردم‌پایه داشته باشیم. بحث ما بحث فرهنگ است. بحث انسان‌سازی در جنگ. شناخت انسان‌هایی که در دل آتش جنگ بروز و بلوغ یافتند و حالا پرداختن به زندگی و منش آنها می‌تواند چون الگویی شایسته به جامعه معرفی شود. در واقع شناخت و معرفی انسان‌های جنگ دغدغه اصلی فاتحان است.

وادی کتاب

سیری بر باورهای آزادگان با نگاهی به کتاب «نهال‌های برومند»

اسرا در اسارت به بعثی‌ها درس آزادگی دادند

■ احمد محمدتبریزی

سبک زندگی آزادگان در دوران اسارت یکی از موضوعات جذاب و جالب توجه برای بررسی و پژوهش است. اینکه چطور جمعی دورمانده از خانه و خانواده و وطن اینچنین سرزنده به حیاتش ادامه می‌دهد و بر ناامیدی و افسردگی غلبه می‌کند موضوعی است که جای موشکافی فراوان دارد. سبک زندگی باطراوت و تر و تازه آزادگان در دنیای مادی و بی‌حوصله امروز در حکم کیمیاست. باید بیشتر در آن دقیق شد و بیشتر از آن یاد گرفت.

«نهال‌های برومند» که سیری در باورهای آزادگان دارد، با بررسی مسائل اعتقادی اسرای ایرانی در حد خودش سعی کرده پیوند مسائل معنوی با زندگی آزادگان را نشان دهد. در اینکه ایمان و اراده بالای آزادگان یکی از دلایل اصلی برای مبارزه با پژمردگی و کژی در اسارت بود، هیچ شکی نیست ولی نکته اینجاست که چطور این ایمان و اراده را در جهت اعتلای روحیه

> بعثی‌ها کینه عمیقی از ایرانی‌ها و شیعیان داشتند و با تمام وجود تلاش می‌کردند تا ایمان قلبی رزمندگان را تضعیف کنند و مانع ارتباط قلبی آنان با اهل بیت و پروردگارشان شوند. اما آنان هر چه بیشتر فشار وارد می‌کردند نتیجه عکس می‌داد و آزادگان را در اعتقادات و باورهایشان راسخ‌تر می‌کرد

شخصی و جمعی‌شان به کار بردند. این سؤالی است که «نهال‌های برومند» تا حدودی به آن جواب می‌دهد.

نویسنده کتاب، سیدحسین منتظرین، از آزادگان کشور است که از نزدیک شاهد اتفاقات، شکنجه‌ها و رنج‌های دوران اسارت بوده و به واسطه همین مشاهده مستقیم تصویری درست و واقعی‌تر به خوانندگانش ارائه می‌دهد. این کتاب که همراه با خاطرات منتظرین است نشانه‌های خوبی برای رسیدن به پاسخ می‌دهد.

کتاب با شرحی بر شکنجه‌های سخت و شدید آزادگان توسط بعثی‌ها شروع می‌شود. شکنجه‌های جسمی، روحی و روانی با نیت درهم شکستن آزادگان بر آنان وارد می‌شد و گاه آنها را شکننده و رنجور می‌کرد. هرچند برای برخی دیگر صبر و مقاومت اثرات این شکنجه‌ها را بی‌تأثیر می‌کرد.

نگارنده در صفحه ۳۳ یکی از راهکارها جهت غلبه بر آن شرایط سخت را چنین می‌نویسد: «راهکارهای ما در مقابله با آنها غیر از دعا و توسل و مناجات این بود که با محبت هوای همدیگر را داشتیم و سعی می‌کردیم اگر احیاناً برای کسی مشکلی یا ناراحتی پیش می‌آمد، دیگران اطراف او را بگیرند تا مورد سوءاستفاده دشمن قرار نگیرد.»

پس همدلی و همراهی آزادگان در سخت‌ترین شرایط یکی از راه‌های عبور آنها از روزهای سخت اسارت بوده است. اعتقادات قوی قلبی یکی دیگر از عواملی است که آزادگان را در سخت‌ترین شرایط نگه می‌داشت و ناجی‌شان می‌شد. علاوه بر شکنجه، بعثی‌ها از آزادگان بیگاری می‌کشیدند و آنها را وادار می‌کردند در متعفن‌ترین اماکن بمانند و با جانوران و حشرات سر کنند.

تحقیر کردن اسرا کار دیگری بود که بعثی‌ها به صورتی وحشتناک انجام می‌دادند. بسیاری از آزادگان در خاطرات‌شان بیان می‌کنند که درد و رنج‌های شکنجه‌های روحی و روانی را تحمل می‌کردند اما هنوز تأثیر تحقیرشدن‌ها آزارشان می‌دهد. حبس کردن آزادگان در جایی تنگ و تاریک و ادرار کردن روی صورت‌شان کاری غیرانسانی و وحشیانه بود که بعثی‌ها از انجامش ابایی نداشتند. منتظرین که بارها در چنین شرایطی گیر کرده درباره تجربه شخصی‌اش در مواجهه با این لحظات سخت می‌نویسد: «در این لحظات مرگبار و تنهایی، انیس و مونس من قرآن، نهج‌البلاغه، مناجات شعبانیه و دعاهایی بود که در حافظه داشتم. خیلی وقت‌ها مناجات شعبانیه را با صدای بلند می‌خواندم و از آن لذت می‌بردم. من باید همان بار اول در بین آن همه لجن‌های متعفن و کثافات می‌مردم اما قدرت خدا مرا زنده نگه داشت. با وجود این سختی‌ها احساس می‌کنم لذیذترین لحظات زندگی‌ام همان اوقات بود.»

عراقی‌ها که به قدرت اعتقادی اسرای ایرانی واقف شده بودند یکی از شکنجه‌هایشان توهین به مقدسات و شکستن روحیه ایمان آزادگان بود. بعثی‌ها کینه عمیقی از ایرانی‌ها و شیعیان داشتند و با تمام وجود تلاش می‌کردند تا ایمان قلبی رزمندگان را تضعیف کنند و مانع ارتباط قلبی آنان با اهل بیت و پروردگارشان شوند. اما آنان هر چه بیشتر فشار وارد می‌کردند نتیجه عکس می‌داد و آزادگان را در اعتقادات و باورهایشان راسخ‌تر می‌کرد.

اجبار در تماشای فیلم‌های مستهجن هندی و مصری، پخش ترانه‌های طاغوتی یا پخش برنامه‌های منافقین حربه‌های دیگری جهت درهم شکستن روحیه آزادگان بود که همگی با توجه به ایمان‌شان شکست خورد. یادگیری قرآن، احادیث و زبان‌های خارجی یکی دیگر از راهکارهای آزادگان جهت تقویت روحیه‌شان بود. یادگیری علاوه بر اینکه روحیه جمعی آزادگان را تقویت می‌کرد، شور و اشتیاق درونی‌شان را شدت می‌بخشید. همین عطش یادگیری سبب می‌شد تا روحیه آزادگان بالا بماند و دچار روزمرگی نشوند. خاطرات و مسائلی که در این کتاب قطور آمده مطالب ارزشمندی را پیش روی خوانندگانش قرار می‌دهد تا با تأمل و تفکر روی آن به درک بهتری از مسائل برسند.

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۵۶۴۹

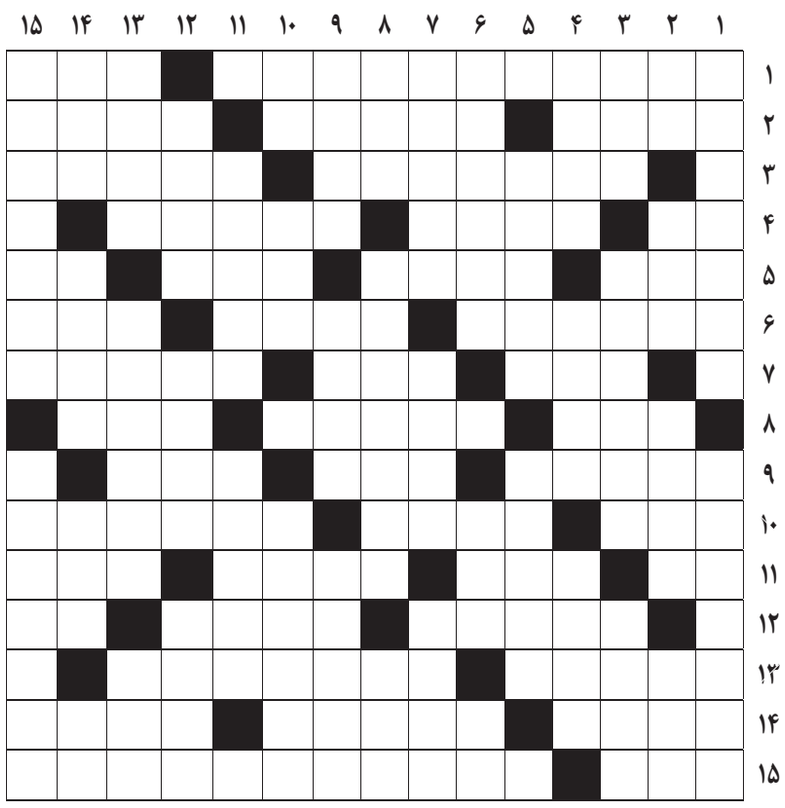

از راست به چپ

■ ۱- یکی از شش تخلف رانندگی – خواندن این سوره در ماه مبارک رمضان بسیار توصیه شده است ■ ۲- از قله‌های البرز مرکزی – از استان های سرسبز – سوره بیست و ششم ■ ۳- اختراع آلفرد نوبل – مرکز خوزستان ■ ۴- عدد دونده – مؤسس – طاغوت عصر حضرت ابراهیم ■ ۵- از درختان جنگل‌های شمال – خسته و مجروح – دیبا و حریر – گشوده ■ ۶- روده گوسفند که با مواد غذایی پر کرده و پخته باشند – پاره سنگ ترازو – اسباب خانه ■ ۷- طعم – گریه و زاری – لایه درونی چشم ■ ۸- یقه – نام قدیم کاشمر – سدی در تهران ■ ۹- لقب امریکایی – پیروان یک دین – بازنده شطرنج ■ ۱۰- دوات – سیمرغ – نوعی ساندویچ سرد ■ ۱۱- ماده سرد – تنگی نفس – داستان ادبی – پله وارونه ■ ۱۲- شاعر ملی و مبارز شیلی مولف من هستم – قاره زرد – قلب دوم ■ ۱۳- به نوبت کنایه از لزوم رعایت کردن نوبت است – عمیق‌ترین نقطه جهان ■ ۱۴- پسر گودرز در شاهنامه – پول فنلاند قبل از اتحاد پولی اروپا – رنگی از خانواده سفید ■ ۱۵- از گربه سانان – سرمربی اسبق تیم فوتبال برزیل

از بالا به پایین

■ ۱- تیم شمالی لیگ برتر – هدیه خاطره انگیز ■ ۲- شامه نواز – پارچه راه‌راه – صاحب اثر بهارستان – اشتباه غیر عمد ■ ۳- میمون نر – بخاری دیواری – حاجت ■ ۴- توبه کننده – از اقوام آسیای میانه – اقیانوس کبیر ■ ۵- عبادت غیر واجب – ملکه زنبور عسل ■ ۶- اتحاد – زیر اندازی از پشم – بنده و شما ■ ۷- علم جادو و سحر – هجران – سرشماری ■ ۸- بهترین تیم ورزشی هر کشور – تقویم و سالنامه – سوسمار ■ ۹- نجات فلک‌زده – نوکر ارباب – جهانگرد ونیزی ■ ۱۰- یک لحظه – آخوند و روحانی – دروازه‌بان تیم ملی اسپانیا در جام جهانی برزیل ■ ۱۱- پیش درآمد توفان – از اسامی بانوان ■ ۱۲- دریافت و کشف – ذرت بو داده – نارنگی ژاپنی ■ ۱۳- نشستن؛ مقابل قیام – نامه‌نگاری – ضمیر اشاره به نزدیک ■ ۱۴- زنگ – برق را از کوئل به دلکو می‌رساند – رشته کوه اروپا – جوی خون ■ ۱۵- گیاه معطر و دارویی – کشور ماتادورها

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

۱						۳		
۸				۳		۴	۹	
			۹		۷			
		۶				۷	۴	
		۲			۹		۶	
				۷	۸			
	۳		۲					۱
	۵							۹
	۹		۸			۲		

جدول کلمات متقاطع
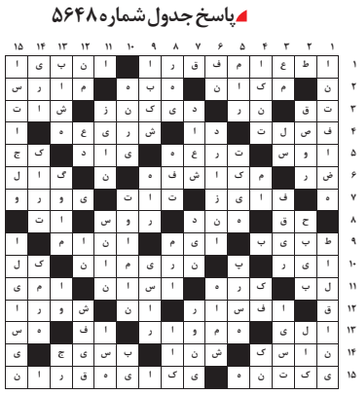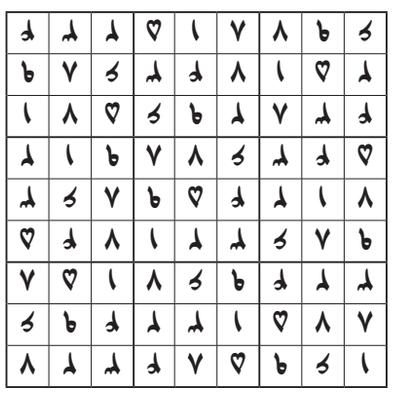
پاسخ جدول شماره ۵۶۴۸